

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ

РІШЕННЯ

01.10.2015

м. Київ

№ 1597

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
28 жовтня 2015 р. за № 1311/27756

Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками

Відповідно до частини третьої статті 27 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок", пунктів 37⁵, 38 частини другої статті 7, пунктів 2, 13 статті 8 Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, що додається.

2. Визнати такими, що втратили чинність:

рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25 грудня 2012 року № 1900 "Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21 січня 2013 року за № 139/22671 (із змінами);

рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 09 січня 2013 року № 1 "Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами)", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 січня 2013 року за № 171/22703 (із змінами);

рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 15 січня 2013 року № 37 "Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності та клірингової діяльності та вимог до системи управління ризиками", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 05 лютого 2013 року за № 216/22748 (із змінами).

3. Департаменту систематизації та аналізу фінансової звітності учасників ринку цінних паперів та емітентів, та пруденційного нагляду (Н. Коваленко) забезпечити подання цього рішення на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Управлінню міжнародної співпраці та комунікацій (І. Чирікалова) забезпечити опублікування цього рішення в офіційному друкованому виданні Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
5. Департаменту інформаційних технологій та діловодства забезпечити оприлюднення цього рішення на офіційному веб-сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
6. Це рішення набирає чинності з 01 січня 2016 року, але не раніше дня його офіційного опублікування.
7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Д. Тарабакіна.

Голова Комісії

Т. Хромаєв

ПОГОДЖЕНО:

**Голова Національного
банку України**

В. О. Гонтарєва

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Національної комісії з цінних
паперів та фондового ринку
01 жовтня 2015 року N 1597

Протокол засідання Комісії
від 01 жовтня 2015 р. N 67

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
28 жовтня 2015 р. за N 1311/27756

**Положення
щодо пруденційних нормативів
професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи
управління ризиками**

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає основні ризики професійної діяльності на фондовому ринку, встановлює перелік, порядок розрахунку та нормативні значення пруденційних показників, що застосовуються для їх вимірювання та оцінки, визначає вимоги до професійних учасників фондового ринку щодо запобігання та мінімізації впливу ризиків на їх діяльність, а також встановлює періодичність здійснення розрахунків пруденційних показників та подання результатів таких розрахунків, а також даних, на основі яких

здійснюються розрахунки, до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі - Комісія).

2. Дія цього Положення поширюється на Центральний депозитарій цінних паперів (далі - Центральний депозитарій) та на професійних учасників фондового ринку, що провадять такі види діяльності:

діяльність з торгівлі цінними паперами;

діяльність з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами);

депозитарну діяльність депозитарної установи;

клірингову діяльність;

діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку.

3. Дія цього Положення не поширюється на банки, які провадять професійну діяльність на фондовому ринку, крім Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках (далі - Розрахунковий центр) у частині дотримання вимог розділу VII стосовно коефіцієнта покриття зобов'язань учасників клірингу, а також розділів X та XI цього Положення.

4. Терміни, які використані в цьому Положенні, вживаються у таких значеннях:

профіль ризиків - сукупність властивих певній установі видів ризиків;

ризик - ймовірність настання події або здійснення дії, наслідком якої може бути негативний вплив на розмір капіталу або надходжень установи;

система управління ризиками - сукупність визначених установою правил та процедур, спрямованих на виявлення, оцінку та управління ризиками діяльності установи з урахуванням її профілю ризиків;

установа - Центральний депозитарій, професійний учасник фондового ринку, на якого поширюється дія цього Положення.

Інші терміни у цьому Положенні вживаються у значеннях, визначених Законами України "Про цінні папери та фондовий ринок", "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", "Про депозитарну систему України", "Про інститути спільного інвестування" та "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг".

II. Ризики професійної діяльності на фондовому ринку

1. До ризиків, які можуть виникати при провадженні професійної діяльності на фондовому ринку, належать такі їх види:

1) загальний фінансовий ризик (ризик банкрутства) - ризик неможливості продовження діяльності підприємства, який може виникнути при погіршенні фінансового стану підприємства, якості його активів, структури капіталу, при виникненні збитків від його діяльності внаслідок перевищення витрат над доходами;

2) операційний ризик - ризик виникнення збитків, які є наслідком недосконалої роботи внутрішніх процесів та систем установи, її персоналу або результатом зовнішнього впливу.

Операційний ризик включає:

ризик персоналу, пов'язаний з діями або бездіяльністю працівників установи (людським фактором), включаючи допущення помилки при проведенні операції, здійснення неправомірних операцій, пов'язане з недостатньою кваліфікацією або із зловживанням персоналу, перевищення повноважень, розголошення інсайдерської та/або конфіденційної інформації та інше;

інформаційно-технологічний ризик, пов'язаний з недосконалою роботою інформаційних технологій, систем та процесів обробки інформації або з їх недостатнім захистом, включаючи збій у роботі програмного та/або технічного забезпечення, обладнання, інформаційних систем, засобів комунікації та зв'язку, порушення цілісності даних та носіїв інформації, несанкціонований доступ до інформації сторонніх осіб та інше;

правовий ризик, пов'язаний з недотриманням установою вимог законодавства, договірних зобов'язань, а також з недостатньою правовою захищеністю установи або з правовими помилками, яких припускається установа при провадженні діяльності;

3) ризик втрати ділової репутації (репутаційний ризик) - ризик виникнення збитків, пов'язаних зі зменшенням кількості клієнтів або контрагентів установи через виникнення у суспільстві несприятливого сприйняття установи, зокрема її фінансової стійкості, якості послуг, що надаються установою, або її діяльності в цілому, який може бути наслідком реалізації інших ризиків;

4) стратегічний ризик - ризик виникнення збитків, які пов'язані з прийняттям неефективних управлінських рішень, помилками, які були допущені під час їх прийняття, а також з неналежною реалізацією рішень, що визначають стратегію діяльності та розвитку установи;

5) кредитний ризик - ризик виникнення в установи фінансових втрат (збитків) внаслідок невиконання в повному обсязі або неповного виконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань перед установою відповідно до умов договору. Розмір збитків у цьому випадку пов'язаний із сумою невиконаного зобов'язання;

6) ринковий ризик - ризик виникнення фінансових втрат (збитків), які пов'язані з несприятливою зміною ринкової вартості фінансових інструментів у зв'язку з коливаннями цін на чотирьох сегментах фінансового ринку, чутливих до зміни відсоткових ставок: ринку боргових цінних паперів, ринку пайових цінних паперів, валютному ринку і товарному ринку.

Ринковий ризик включає:

процентний ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання цін на боргові цінні папери та похідні фінансові інструменти процентної ставки;

пайовий ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання цін на пайові цінні папери та похідні фінансові інструменти, базовим активом яких є такі цінні папери;

валютний ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання курсів іноземних валют та золота;

товарний ризик, пов'язаний з негативними наслідками коливання цін на похідні фінансові інструменти, базовим активом яких є товари;

7) ризик ліквідності - ризик виникнення збитків в установи у зв'язку з неможливістю своєчасного виконання нею в повному обсязі своїх фінансових зобов'язань, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат, внаслідок відсутності достатнього обсягу високоліквідних активів.

2. Особливим видом ризику є системний ризик - ризик виникнення збитків у значній кількості установ, який обумовлений неможливістю виконання ними своїх зобов'язань у зв'язку з невиконанням (несвоєчасним виконанням) зобов'язань однією установою внаслідок реалізації у неї кредитного ризику, ризику ліквідності або іншого ризику. Системний ризик несе загрозу порушення діяльності всієї фінансової системи.

3. Установи залежно від специфіки своєї діяльності можуть визначати інші види ризиків, що впливають на їх діяльність.

4. Загальний фінансовий ризик, операційний ризик, репутаційний ризик та стратегічний ризик властиві всім установам незалежно від виду професійної діяльності на фондовому ринку, який вони здійснюють.

5. Інші види ризиків, такі як кредитний, ринковий та ризик ліквідності, є характерними для окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку.

Для професійних учасників фондового ринку, що провадять діяльність з торгівлі цінними паперами (далі - торговці цінними паперами), істотними є кредитний, ринковий, операційний ризики та ризик ліквідності.

Для професійних учасників фондового ринку, що провадять діяльність з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), - компаній з управління активами (далі - Компанія) та осіб, які провадять діяльність з управління пенсійними активами (далі - Особа), істотним є операційний ризик, а також ринковий ризик та ризик ліквідності, які є основними ризиками діяльності інституційних інвесторів, що знаходяться в управлінні Компаній та Осіб.

Для професійних учасників фондового ринку, що провадять депозитарну діяльність, а саме депозитарну діяльність депозитарної установи (далі - депозитарна установа), а також Центрального депозитарію ключовим є операційний ризик.

Особі, що провадить клірингову діяльність, опосередковано властиві ризик ліквідності, ринковий та кредитний ризики. Зазначені ризики виникають в учасників клірингу і не є безпосередньо ризиками особи, що провадить клірингову діяльність, але у зв'язку з тим, що здійснення зазначеною установою клірингу передбачає забезпечення та гарантування виконання зобов'язань за договорами щодо цінних паперів учасників клірингу, вона опосередковано бере на себе зазначені ризики сторін договорів, щодо яких здійснюється кліринг.

Для професійних учасників фондового ринку, що провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку, ключовим є операційний ризик, а для фондової біржі, що

здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, - також і ризик ліквідності, ринковий та кредитний ризику.

III. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з торгівлі цінними паперами, їх розрахунок та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з торгівлі цінними паперами

1. Для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з торгівлі цінними паперами використовуються такі показники:

- 1) мінімальний розмір регулятивного капіталу;
- 2) норматив адекватності регулятивного капіталу;
- 3) норматив адекватності капіталу першого рівня;
- 4) коефіцієнт фінансового левериджу;
- 5) коефіцієнт абсолютної ліквідності.

2. Торговці цінними паперами, яким вперше видано ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами (брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, діяльності з управління цінними паперами), повинні дотримуватись нормативних значень пруденційних показників, визначених цим розділом, з дати укладання першого відповідного договору (договору комісії, договору доручення, договору на брокерське обслуговування, договору купівлі-продажу цінних паперів, договору андеррайтингу, договору про управління цінними паперами).

2. Показник мінімального розміру регулятивного капіталу

1. Регулятивний капітал (власні кошти) - капітал, який установа може використовувати на покриття негативних фінансових наслідків реалізації ризиків, що виникають при провадженні нею професійної діяльності на фондовому ринку.

2. Регулятивний капітал складається з капіталу першого рівня та капіталу другого рівня.

3. Капітал першого рівня включає:

фактично сплачений зареєстрований статутний капітал (величина зареєстрованого статутного капіталу за вирахуванням вилученого та неоплаченого капіталу);

резервний капітал (сума резервів, створених відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку);

додатковий капітал;

нерозподілений прибуток на початок звітнього року;

прибуток поточного року у разі підтвердження його розміру аудиторським висновком (звітом).

Розмір капіталу першого рівня зменшується на суму:

простроченої понад 30 днів дебіторської заборгованості;

довгострокової дебіторської заборгованості, термін сплати якої не настав;

довгострокової дебіторської заборгованості, яку було пролонговано та термін сплати якої не настав;

короткострокової дебіторської заборгованості, сумарний строк пролонгації якої перевищує 30 днів та термін сплати якої не настав;

нематеріальних активів за залишковою вартістю;

капітальних вкладень у нематеріальні активи;

непокритого збитку на початок звітнього року;

збитків поточного року;

фінансових інвестицій у статутний капітал підприємств (крім публічних акціонерних товариств) у разі, якщо загальна сума таких інвестицій перевищує 15 % статутного капіталу установи, у розмірі такого перевищення;

фінансових інвестицій у фінансові установи у розмірі 10 і більше відсотків їх статутного капіталу;

балансової вартості цінних паперів, що не перебувають в біржовому списку принаймні однієї з фондових бірж (у тому числі торгівля якими на фондових біржах заборонена законодавством України), крім цінних паперів, емітованих або виданих центральними органами виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, Національним банком України та Державною іпотечною установою, а також цінних паперів міжнародних фінансових організацій;

гудвілу;

векселів придбаних та одержаних, якщо цінні папери векселедавця не перебувають у біржовому реєстрі принаймні однієї з фондових бірж, та векселів, виданих фізичними особами;

відстрочених податкових активів;

витрат майбутніх періодів.

4. Капітал другого рівня складається з таких елементів:

внески до незареєстрованого статутного капіталу;

капітал у дооцінках.

Капітал другого рівня не може бути більше капіталу першого рівня.

5. Під час розрахунку регулятивного капіталу не допускається неодноразове врахування елементів капіталу.

6. Мінімальний розмір регулятивного капіталу торговця цінними паперами повинен становити не менше 75 відсотків від мінімального розміру статутного капіталу, встановленого законодавством для відповідного виду професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, а саме брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу та управління цінними паперами.

При провадженні торговцем цінними паперами декількох видів діяльності з торгівлі цінними паперами вимога до мінімального розміру його регулятивного капіталу є більшою з вимог до мінімального розміру регулятивного капіталу, встановлених для відповідних видів діяльності, що здійснюються торговцем цінними паперами (брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу або управління цінними паперами).

7. Торговці цінними паперами повинні дотримуватись певного нормативного значення показника мінімального розміру регулятивного капіталу з дати укладання першого відповідного договору (договору комісії, договору доручення, договору на брокерське обслуговування, договору купівлі-продажу цінних паперів, договору андеррайтингу, договору про управління цінними паперами).

3. Норматив адекватності регулятивного капіталу

1. Норматив адекватності регулятивного капіталу відображає наявність в установи достатнього капіталу для покриття збитків, що можуть виникнути внаслідок реалізації основних ризиків діяльності установи.

2. Норматив адекватності регулятивного капіталу - відношення розміру регулятивного капіталу установи до суми активів, зважених за ступенем ризику.

3. Норматив адекватності регулятивного капіталу розраховується за формулою

$$\frac{\text{Регулятивний капітал}}{\sum A_n \times K_n} \times 100 \%,$$

де

A_n - вартість активів n-ї групи, розподілених за ступенем ризику;

K_n - коефіцієнт зваження, який відображає ступінь ризикованості n-ї групи активів, що визначається відповідно до пункту 4 цієї глави.

4. Активи поділяються на 5 груп залежно від ступеня ризику:

1) I група активів зі ступенем ризику 0 відсотків ($K1 = 0$):

готівкові кошти;

кошти на поточних рахунках та депозити до запитання в банках, крім банків, у яких запроваджено тимчасову адміністрацію, та доходи, нараховані за ними;

державні цінні папери, цінні папери, гарантовані державою, та доходи, нараховані за ними (в тому числі цінні папери, емітовані (випущені) іноземною державою або відповідним державним органом іноземної держави, яка має міжнародний кредитний рейтинг не нижче інвестиційного рівня за класифікацією міжнародного рейтингового агентства, яке включене до переліку міжнародних рейтингових агентств, визнаних Комісією);

2) II група активів зі ступенем ризику 20 відсотків ($K2 = 0,2$):

депозити в банках, крім банків, у яких запроваджено тимчасову адміністрацію, та доходи, нараховані за ними;

цінні папери, які перебувають у біржовому реєстрі хоча б однієї з фондових бірж, крім цінних паперів венчурних інвестиційних фондів;

цінні папери іноземних емітентів, що перебувають в основному лістингу іноземної фондової біржі, яка є членом Світової федерації бірж;

3) III група активів зі ступенем ризику 50 відсотків ($K3 = 0,5$):

цінні папери, які не перебувають у біржовому реєстрі хоча б однієї з фондових бірж, крім цінних паперів венчурних інвестиційних фондів;

заставні;

векселі придбані та одержані, якщо цінні папери векселедавця перебувають у біржовому реєстрі принаймні однієї з фондових бірж;

цінні папери венчурних інвестиційних фондів, які перебувають у біржовому реєстрі хоча б однієї з фондових бірж;

4) IV група активів зі ступенем ризику 100 відсотків ($K4 = 1$):

кошти на поточних рахунках та депозити в банках, у яких запроваджено тимчасову адміністрацію;

цінні папери емітентів, рішення про зупинення торгівлі якими на будь-якій фондовій біржі прийнято Комісією;

цінні папери венчурних інвестиційних фондів, які не перебувають у біржовому реєстрі хоча б однієї з фондових бірж;

векселі придбані та одержані, якщо цінні папери векселедавця не перебувають у біржовому реєстрі принаймні однієї з фондових бірж, та векселі, видані фізичними особами;

нематеріальні активи за залишковою вартістю;

незавершені капітальні інвестиції;

довгострокова дебіторська заборгованість, термін сплати якої не настав;

довгострокова дебіторська заборгованість, яку було пролонговано та термін сплати якої не настав;

короткострокова дебіторська заборгованість, сумарний строк пролонгації якої перевищує 30 днів та термін сплати якої не настав;

витрати майбутніх періодів;

активи, які не увійшли до інших груп активів;

5) V група активів зі ступенем ризику 150 відсотків ($K5 = 1,5$):

цінні папери емітентів, щодо яких проводиться процедура ліквідації, обіг цінних паперів яких зупинено або щодо яких встановлено обмеження операцій у системі депозитарного обліку на підставі рішення суду, рішення Комісії або на інших підставах, установлених законодавством;

прострочена понад 30 днів дебіторська заборгованість.

5. Нормативне значення нормативу адекватності регулятивного капіталу для торговця цінними паперами становить не менше 6 відсотків.

4. Норматив адекватності капіталу першого рівня

1. Норматив адекватності капіталу першого рівня відображає рівень достатності в установи капіталу першого рівня, який є найбільш сталою складовою регулятивного капіталу, для покриття збитків, що можуть виникнути внаслідок реалізації основних ризиків діяльності установи.

2. Норматив адекватності капіталу першого рівня - відношення розміру капіталу першого рівня установи до суми активів, зважених за ступенем ризику.

3. Норматив адекватності капіталу першого рівня розраховується за формулою

$$\frac{\text{Капітал першого рівня}}{\sum A_n \times K_n} \times 100 \%,$$

де

A_n - вартість активів n-ї групи, розподілених за ступенем ризику;

K_n - коефіцієнт зваження, який відображає ступінь ризикованості n-ї групи активів, що визначається відповідно до пункту 4 глави 3 цього розділу.

4. Нормативне значення нормативу адекватності капіталу першого рівня для торговця цінними паперами становить не менше 4,5 відсотка.

5. Коефіцієнт фінансового левериджу

1. Коефіцієнт фінансового левериджу є показником, що відображає ступінь фінансування активів установи за рахунок позикових коштів та має на меті обмеження її боргового фінансування.

Коефіцієнт фінансового левериджу відображає кількість залучених коштів, що припадає на одиницю власних коштів установи, та характеризує забезпеченість заборгованості установи її власним капіталом, а також її залежність від залучених коштів.

2. Коефіцієнт фінансового левериджу розраховується як відношення балансової вартості загальної суми фінансових зобов'язань (довгострокових та поточних) торговця цінними паперами до розміру його власного капіталу за формулою

$$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$$

3. Зобов'язання та власний капітал використовуються у значеннях, визначених положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

4. Нормативне значення коефіцієнта фінансового левериджу знаходиться в межах від 0 до 1.

6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає частину поточних зобов'язань, яку установа зможе погасити негайно, та характеризує достатність високоліквідних активів установи для того, щоб терміново ліквідувати її поточну заборгованість.

2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується як відношення вартості високоліквідних активів установи, до яких належать грошові кошти, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції, до величини її поточних зобов'язань за формулою

$$\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

3. Для розрахунку коефіцієнта абсолютної ліквідності до високоліквідних активів відносяться:

готівкові кошти;

кошти на поточних рахунках та депозити до запитання в банках, крім банків, у яких запроваджено тимчасову адміністрацію;

поточні фінансові інвестиції, крім поточних фінансових інвестицій у цінні папери, що не перебувають в біржовому реєстрі принаймні однієї з фондових бірж (у тому числі торгівля якими на фондових біржах заборонена законодавством України), поточних фінансових інвестицій у цінні папери емітентів, щодо яких проводиться процедура ліквідації, обіг цінних паперів яких зупинено або щодо яких встановлено обмеження операцій у системі депозитарного обліку на підставі рішення суду, рішення Комісії або на інших підставах, установлених законодавством.

4. Поточні зобов'язання використовуються у значенні, визначеному положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

5. Кошти клієнтів та зобов'язання за угодами, укладеними за рахунок коштів клієнтів, не включаються до відповідних активів та зобов'язань при розрахунку коефіцієнта абсолютної ліквідності.

6. Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності становить не менше 0,2.

IV. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), їх розрахунок та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами)

1. Для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з управління активами використовуються такі показники:

- 1) мінімальний розмір власних коштів;
- 2) норматив достатності власних коштів;
- 3) коефіцієнт покриття операційного ризику;
- 4) коефіцієнт фінансової стійкості.

2. Нормативні значення нормативу достатності власних коштів та коефіцієнта покриття операційного ризику не поширюються на Компанії та Осіб до закінчення першого повного фінансового року з дати видачі ліцензії в разі, якщо такі Компанії та Особи вперше отримали ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами).

2. Показник мінімального розміру власних коштів

1. Власні кошти є коштами, які Компанія або Особа може використовувати на покриття негативних фінансових наслідків реалізації ризиків, що виникають при провадженні нею професійної діяльності на фондовому ринку.
2. Власні кошти розраховуються в порядку, передбаченому главою 2 розділу III цього Положення для розрахунку показника регулятивного капіталу установи.
3. Мінімальний розмір власних коштів Компанії або Особи повинен становити не менше 50 відсотків від мінімального розміру статутного капіталу, встановленого законодавством для зазначеного виду професійної діяльності на фондовому ринку.

3. Норматив достатності власних коштів

1. Норматив достатності власних коштів є показником, що відображає здатність Компанії або Особи утримувати власні кошти в розмірі, достатньому для покриття її фіксованих накладних витрат протягом 3 місяців, навіть за умови відсутності доходів протягом цього часу.
2. Норматив достатності власних коштів розраховується як відношення розміру власних коштів до величини, що становить 25 % від фіксованих накладних витрат установи за попередній фінансовий рік, за формулою

$$\frac{\text{Власні кошти}}{0,25 \times \text{Фіксовані накладні витрати}}$$

3. Власні кошти розраховуються в порядку, передбаченому главою 2 розділу III цього Положення для розрахунку показника регулятивного капіталу установи.
4. Фіксовані накладні витрати визначаються як постійні витрати установи за попередній фінансовий рік на підставі даних річної фінансової звітності.

Постійними витратами установи є загальногосподарські витрати на обслуговування та управління нею, що залишаються незмінними або майже незмінними при зміні обсягу діяльності установи, до яких, зокрема, відносяться: загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних та інших зборів органів управління, представницькі витрати тощо), витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, витрати на службові відрядження, витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського призначення (оренда, амортизація, ремонт, страхування майна, комунальні послуги), витрати на оплату послуг зв'язку, винагороди за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги, плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, витрати на охорону приміщень.

5. Нормативне значення нормативу достатності власних коштів для Компаній та Осіб становить не менше 0,5.

4. Коефіцієнт покриття операційного ризику

1. Коефіцієнт покриття операційного ризику відображає здатність Компанії або Особи забезпечувати покриття своїх операційних ризиків власними коштами на рівні 15 % від її середньорічного позитивного нетто-доходу за 3 попередні фінансові роки.
2. Коефіцієнт покриття операційного ризику розраховується як відношення розміру власних коштів установи до величини її операційного ризику за формулою

$$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Величина операційного ризику}}$$

3. Власні кошти розраховуються в порядку, передбаченому главою 2 розділу III цього Положення для розрахунку показника регулятивного капіталу установи.
4. Величина операційного ризику становить 15 % від розміру середнього річного нетто-доходу установи за 3 попередні фінансові роки, в які був отриманий позитивний нетто-дохід, і розраховується за формулою

де

D_i - позитивний нетто-дохід установи за i -й рік;

n - кількість фінансових років із попередніх трьох, що передують даті розрахунку, в яких нетто-дохід був позитивний.

5. Нетто-дохід є величиною, що включає такі складові, які визначаються на підставі даних фінансової звітності і включаються до розрахунку з додатним або від'ємним знаком:

чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

інші операційні доходи;

інші фінансові доходи;

фінансові витрати.

До нетто-доходу установи не включаються результати операцій, що виникли внаслідок надзвичайних та/або форс-мажорних обставин, а також дохід, отриманий у вигляді страхових виплат.

6. Якщо установа провадить професійну діяльність на фондовому ринку менше ніж три роки, до розрахунку береться річний нетто-дохід за кількість повних фінансових років здійснення установою професійної діяльності на фондовому ринку.

7. Нормативне значення коефіцієнта покриття операційного ризику для Компаній та Осіб становить не менше 0,5.

5. Коефіцієнт фінансової стійкості

1. Коефіцієнт фінансової стійкості відображає питому вагу власного капіталу у загальній вартості засобів, що використовуються Компанією або Особою у її діяльності (авансованих у діяльність установи), та характеризує фінансову стійкість установи, а також незалежність її діяльності від зовнішніх джерел фінансування.

2. Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується як відношення розміру власного капіталу установи до вартості її активів за формулою

$$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$$

3. Власний капітал та активи використовуються у значеннях, визначених положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

4. Нормативне значення коефіцієнта фінансової стійкості для Компаній та Осіб становить не менше 0,5.

V. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності Центрального депозитарію, їх розрахунок та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності Центрального депозитарію

1. Для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності Центрального депозитарію використовуються такі показники:

- 1) норматив достатності власних коштів;
- 2) коефіцієнт покриття операційного ризику.

2. Нормативні значення нормативу достатності власних коштів та коефіцієнта покриття операційного ризику не поширюються на Центральний депозитарій до закінчення першого повного фінансового року з дати набуття ним статусу Центрального депозитарію.

2. Норматив достатності власних коштів

1. Норматив достатності власних коштів є показником, що відображає здатність Центрального депозитарію утримувати власні кошти в розмірі, достатньому для покриття його фіксованих накладних витрат протягом 3 місяців, навіть за умови відсутності доходів протягом цього часу.
2. Норматив достатності власних коштів розраховується відповідно до пунктів 2 - 4 глави 3 розділу IV цього Положення.
3. Нормативне значення нормативу достатності власних коштів для Центрального депозитарію становить не менше 1.

3. Коефіцієнт покриття операційного ризику

1. Коефіцієнт покриття операційного ризику відображає здатність Центрального депозитарію забезпечувати покриття своїх операційних ризиків власними коштами на рівні 15 % від його середньорічного позитивного нетто-доходу за 3 попередні фінансові роки.
2. Коефіцієнт покриття операційного ризику розраховується відповідно до пунктів 2 - 6 глави 4 розділу IV цього Положення.
3. Нормативне значення коефіцієнта покриття операційного ризику для Центрального депозитарію становить не менше 1.

VI. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності депозитарної установи, їх розрахунок та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності депозитарної установи

1. Для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності депозитарної установи, що провадить на фондовому ринку виключно депозитарну діяльність, використовуються такі показники:
 - 1) норматив достатності власних коштів;
 - 2) коефіцієнт покриття операційного ризику.
2. Для вимірювання та оцінки ризиків депозитарної діяльності депозитарної установи, що поєднує діяльність з діяльністю з торгівлі цінними паперами, установа розраховує пруденційні нормативи, визначені розділом III цього Положення для торговця цінними паперами, а також коефіцієнт покриття операційного ризику, передбачений цим розділом.
3. Нормативні значення нормативу достатності власних коштів депозитарної установи та коефіцієнта покриття операційного ризику не поширюються на депозитарні установи до закінчення першого повного фінансового року з дати видачі ліцензії в разі, якщо такі депозитарні установи вперше отримали ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності депозитарної установи.

2. Норматив достатності власних коштів

1. Норматив достатності власних коштів є показником, що відображає здатність депозитарної установи утримувати мінімальний розмір власних коштів у розмірі 25 % від її фіксованих накладних витрат за попередній рік, тобто наявність у депозитарної установи достатнього капіталу для покриття її фіксованих накладних витрат протягом 3 місяців, навіть за умови відсутності доходів протягом цього часу.
2. Норматив достатності власних коштів розраховується відповідно до пунктів 2 - 4 глави 3 розділу IV цього Положення.
3. Нормативне значення нормативу достатності власних коштів для депозитарної установи становить не менше 1.

3. Коефіцієнт покриття операційного ризику

1. Коефіцієнт покриття операційного ризику відображає здатність депозитарної установи забезпечувати покриття своїх операційних ризиків власними коштами на рівні 15 % від її середньорічного позитивного нетто-доходу за 3 попередні фінансові роки.
2. Коефіцієнт покриття операційного ризику розраховується відповідно до пунктів 2 - 6 глави 4 розділу IV цього Положення.
3. Нормативне значення коефіцієнта покриття операційного ризику для депозитарної установи становить не менше 0,75.

VII. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків клірингової діяльності, їх розрахунків та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків клірингової діяльності

1. Для вимірювання та оцінки ризиків особи, що провадить клірингову діяльність (крім Розрахункового центру), використовуються такі показники:
 - 1) мінімальний розмір регулятивного капіталу;
 - 2) коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу.
2. Для вимірювання та оцінки ризиків особи, що провадить клірингову діяльність та здійснює функції центрального контрагента (крім Розрахункового центру), додатково до показників, визначених пунктом 1 цієї глави, використовуються показники для оцінки фінансового стану установи, які включають:
 - 1) коефіцієнт фінансової стійкості;
 - 2) коефіцієнт загальної ліквідності;
 - 3) коефіцієнт абсолютної ліквідності.

3. Для вимірювання та оцінки ризиків Розрахункового центру як особи, що провадить клірингову діяльність (або особи, що провадить клірингову діяльність та здійснює функції центрального контрагента), використовується коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу.

2. Показник мінімального розміру регулятивного капіталу

1. Регулятивний капітал є коштами, які особа, що провадить клірингову діяльність, може використовувати на покриття негативних фінансових наслідків реалізації ризиків, що виникають при провадженні нею професійної діяльності на фондовому ринку.

2. Регулятивний капітал особи, що провадить клірингову діяльність, розраховується відповідно до пунктів 2 - 5 глави 2 розділу III цього Положення.

3. Мінімальний розмір регулятивного капіталу особи, що провадить клірингову діяльність, повинен становити не менше мінімального розміру статутного капіталу, встановленого законодавством для особи, яка отримала ліцензію на провадження клірингової діяльності.

3. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу

1. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу є показником для оцінки здатності особи, що провадить клірингову діяльність, забезпечити виконання зобов'язань учасників клірингу за договорами щодо цінних паперів, тобто гарантувати проведення розрахунків за зобов'язаннями навіть за умов, якщо усі зобов'язання учасників клірингу, що є однією зі сторін розрахунків, щодо яких визначено від'ємне сумарне значення обов'язків щодо переказу грошових коштів за підсумками клірингу, у визначений термін не будуть виконані.

Зазначений показник є інструментом оцінки впливу ринкового, кредитного ризиків, ризику ліквідності, що виникають в учасників процесу клірингу, а також системного ризику як наслідку дії зазначених ризиків на рівень ризику, якому піддається особа, що провадить клірингову діяльність, яка опосередковано бере на себе зазначені ризики сторін договорів щодо цінних паперів.

2. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу розраховується як відношення суми зобов'язань у грошових коштах клієнтів особи, що провадить клірингову діяльність, за підсумками клірингу щодо договорів купівлі-продажу цінних паперів, термін виконання зобов'язань за якими настав, до суми вартості попередньо зарезервованих учасниками клірингу грошових коштів (забезпечення зобов'язань) та розміру гарантійного (або інших аналогічного призначення) фонду за формулою

Сума зобов'язань за підсумками клірингу щодо договорів
купівлі-продажу цінних паперів, термін виконання зобов'язань за якими настав .

Вартість зарезервованих
грошових коштів

+

Розмір гарантійного фонду

3. Нормативне значення коефіцієнта покриття зобов'язань учасників клірингу становить не більше 1.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості

1. Коефіцієнт фінансової стійкості відображає питому вагу власного капіталу у загальній вартості засобів, які використовуються особою, що провадить клірингову діяльність, у її діяльності (авансованих у діяльність установи), та характеризує фінансову стійкість установи, а також незалежність її діяльності від зовнішніх джерел фінансування.

2. Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується відповідно до пунктів 2, 3 глави 5 розділу IV цього Положення.

3. Нормативне значення коефіцієнта фінансової стійкості для особи, що провадить клірингову діяльність, становить не менше 0,5.

5. Коефіцієнт загальної ліквідності

1. Коефіцієнт загальної ліквідності відображає частину поточних зобов'язань, яку особа, що провадить клірингову діяльність, зможе погасити, якщо реалізує усі свої оборотні активи, та характеризує спроможність установи виконувати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів.

2. Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як відношення вартості оборотних активів установи до величини її поточних зобов'язань за формулою

$$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

3. Оборотні активи та поточні зобов'язання використовуються у значенні, визначеному положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

4. Нормативне значення коефіцієнта загальної ліквідності для особи, що провадить клірингову діяльність, становить не менше 1.

6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає частину поточних зобов'язань, яку особа, що провадить клірингову діяльність, зможе погасити негайно, та характеризує достатність високоліквідних активів установи для того, щоб терміново ліквідувати її поточну заборгованість.

2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується відповідно до пунктів 2 - 4 глави 6 розділу III цього Положення.

3. Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності для особи, що провадить клірингову діяльність, становить не менше 0,2.

VIII. Пруденційні нормативи, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, їх розрахунок та нормативні значення

1. Показники, що використовуються для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку

1. Для вимірювання та оцінки ризиків діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку використовуються такі показники:

- 1) норматив достатності власних коштів;
- 2) коефіцієнт покриття операційного ризику.

2. Для вимірювання та оцінки ризиків фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, додатково до показників, визначених пунктом 1 цієї глави, використовуються такі показники:

- 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- 2) коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу.

3. Нормативні значення нормативу достатності власних коштів та коефіцієнта покриття операційного ризику не поширюються на фондові біржі до закінчення першого повного фінансового року з дати видачі ліцензії в разі, якщо такі фондові біржі вперше отримали ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.

2. Норматив достатності власних коштів

1. Норматив достатності власних коштів є показником, що відображає здатність фондової біржі утримувати власні кошти в розмірі, достатньому для покриття її фіксованих накладних витрат протягом 6 місяців, навіть за умови відсутності доходів протягом цього часу.

2. Норматив достатності власних коштів розраховується як відношення розміру власних коштів до величини, що становить 50 % від фіксованих накладних витрат установи за попередній фінансовий рік, за формулою

$$\frac{\text{Власні кошти}}{0,5 \times \text{Фіксовані накладні витрати}}$$

3. Власні кошти розраховуються в порядку, передбаченому главою 2 розділу III цього Положення для розрахунку показника регулятивного капіталу установи.

4. Фіксовані накладні витрати визначаються відповідно до пункту 4 глави 3 розділу IV цього Положення.
5. Нормативне значення нормативу достатності власних коштів для фондової біржі становить не менше 1.

3. Коефіцієнт покриття операційного ризику

1. Коефіцієнт покриття операційного ризику відображає здатність фондової біржі забезпечувати покриття своїх операційних ризиків власними коштами на рівні 15 % від її середньорічного позитивного нетто-доходу за 3 попередні фінансові роки.
2. Коефіцієнт покриття операційного ризику розраховується відповідно до пунктів 2 - 6 глави 4 розділу IV цього Положення.
3. Нормативне значення коефіцієнта покриття операційного ризику для фондової біржі становить не менше 1.

4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає частину поточних зобов'язань, яку фондова біржа зможе погасити негайно, та характеризує достатність високоліквідних активів установи для того, щоб терміново ліквідувати її поточну заборгованість.
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується відповідно до пунктів 2 - 4 глави 6 розділу III цього Положення.
3. Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності для фондової біржі становить не менше 0,5.

5. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу

1. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу є показником для оцінки здатності фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, забезпечити виконання зобов'язань учасників клірингу за договорами щодо таких фінансових інструментів, тобто гарантувати проведення розрахунків за зобов'язаннями навіть за умов, якщо усі зобов'язання учасників клірингу у визначений термін не будуть виконані.

Зазначений показник є інструментом оцінки впливу ризику ліквідності, ринкового, кредитного ризиків, що виникають в учасників процесу клірингу, а також системного ризику як наслідку дії зазначених ризиків на рівень ризику, якому піддається фондова біржа, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, яка опосередковано бере на себе зазначені ризики сторін договорів щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів).

2. Коефіцієнт покриття зобов'язань учасників клірингу розраховується як відношення суми зобов'язань у грошових коштах учасників клірингу за підсумками клірингу щодо договорів купівлі-продажу фінансових інструментів (крім цінних паперів), укладених на біржі, термін виконання зобов'язань за якими настав, до суми вартості попередньо зарезервованих учасниками клірингу грошових коштів (забезпечення зобов'язань) та розміру гарантійного (або інших аналогічного призначення) фонду за формулою

Сума зобов'язань за підсумками клірингу щодо договорів купівлі-продажу фінансових інструментів (крім цінних паперів), термін виконання зобов'язань за якими настав

Вартість зарезервованих грошових коштів

+

Розмір гарантійного фонду

3. Нормативне значення коефіцієнта покриття зобов'язань учасників клірингу становить не більше 0,8.

IX. Внутрішня система запобігання та мінімізації впливу ризиків

1. Вимоги до внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків установи

1. Для ефективного запобігання та мінімізації впливу ризиків установа має розробити власну систему відповідних заходів, що відповідає обсягу та характеру діяльності такої установи, з урахуванням її профілю ризиків.

2. До елементів внутрішньої системи заходів із запобігання та мінімізації впливу ризиків установи належать:

система управління ризиками (далі - СУР);

внутрішній аудит (контроль);

корпоративне управління.

3. Головними завданнями СУР є:

ідентифікація ризиків, визначення профілю ризиків установи;

якісне та кількісне оцінювання ризиків, виявлення істотних ризиків;

вимірювання ризиків;

визначення заходів із запобігання та мінімізації впливу ризиків;

реалізація заходів з управління ризиками;

постійний моніторинг ризиків;

контроль за прийнятним для установи рівнем ризику;

проведення моделювання та прогнозування процесів і майбутніх результатів діяльності установи на основі аналізу інформації та оцінки ризиків;

визначення ефективності СУР та її удосконалення;

надання оперативної, а також періодичної звітної інформації з питань управління ризиками виконавчому органу установи.

4. Залежно від виду професійної діяльності на фондовому ринку, який здійснює установа, від обраної стратегії в межах певного виду діяльності, а також від особливостей та обсягу діяльності кожна установа визначає свій профіль ризиків.

Серед ризиків, які містить профіль ризиків, установа має визначити ризики, що є істотними для цієї установи, тобто такими, реалізація яких буде мати істотний вплив на діяльність або фінансовий стан установи. До істотних ризиків мають бути віднесені як ризики, що є характерними для виду діяльності установи, так і певні специфічні ризики, які властиві конкретній установі.

Для кожного істотного ризику установа має визначити заходи щодо запобігання та мінімізації впливу ризику на її діяльність.

5. Залежно від обсягу та характеру своєї діяльності установа повинна створити структурний підрозділ або призначити відповідального працівника, до повноважень якого має належати реалізація функцій СУР. Такий підрозділ (працівник) має бути відокремленим (незалежним) від підрозділів, з діяльністю яких пов'язано виникнення ризиків, та підзвітним виконавчому органу установи.

6. Установа повинна розробити та затвердити її вищим органом управління або наглядовою радою (у разі її створення) внутрішній документ, який регламентує функціонування СУР та визначає профіль ризиків установи і систему заходів із запобігання та мінімізації впливу ризиків на діяльність установи, а також встановлює права, обов'язки та розподіляє відповідальність у процесі управління ризиками.

7. Важливою складовою внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків є служба внутрішнього аудиту (контролю), яку створює установа.

До повноважень служби внутрішнього аудиту (контролю) належать повноваження, визначені нормативно-правовим актом Комісії, що визначає особливості організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах, що здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку.

Залежно від обсягів діяльності установи її служба внутрішнього аудиту (контролю) може поєднувати свої функції з функціями структурного підрозділу або працівника, до повноважень якого належить реалізація функцій СУР, за умови, що поєднання зазначених функцій не впливає на якість та повноту їх виконання.

8. Для ефективного управління ризиками, притаманними установі, вона використовує елементи корпоративного управління, а саме: встановлює організаційну структуру, визначає підпорядкування та функції посадових осіб та працівників установи, розподіл прав і обов'язків між органами установи та її учасниками стосовно управління установою, а також правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності установи та здійснення контролю.

2. Особливості системи управління ризиками діяльності з управління активами

1. СУР в Компанії включає:

<http://yurist-online.org/>

управління ризиками, що пов'язані з діяльністю Компанії;

управління ризиками інститутів спільного інвестування (далі - ІСІ), що знаходяться в управлінні Компанії.

2. Компанія повністю несе ризики, безпосередньо пов'язані з її діяльністю.

3. Компанія також здійснює контроль за належним управлінням ризиками ІСІ відповідно до інвестиційної декларації та інших документів, що регламентують управління активами ІСІ.

При управлінні ризиками ІСІ Компанія, в управлінні якої знаходяться його активи, має забезпечувати відповідність вартості та структури активів таких ІСІ вимогам законодавства, інвестиційній декларації та іншим документам, що регламентують управління активами ІСІ.

4. Компанія повинна здійснювати управління ризиками портфелів ІСІ (крім венчурних), що знаходяться в управлінні Компанії, в тому числі на підставі оцінки динаміки вартості чистих активів ІСІ.

Оцінка динаміки вартості чистих активів ІСІ має здійснюватись Компанією на підставі розрахунку показника відносної зміни вартості чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ.

5. Відносна зміна вартості чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ розраховується за формулою

$$r = ((NAV_t - NAV_{t-1}) / NAV_{t-1}) \times 100 \%,$$

де

r - відносна зміна вартості чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ;

NAV_t - вартість чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ станом на поточну звітну дату (t);

NAV_{t-1} - вартість чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ станом на попередню звітну дату ($t-1$).

6. Розрахунок зазначеного показника має здійснюватись відповідно до типу ІСІ з періодичністю, визначеною нормативно-правовими актами Комісії, що регулюють питання складання та розкриття інформації, а саме:

для ІСІ відкритого типу - щодня;

для ІСІ інтервального та закритого типу - щокварталу.

7. Оптимальні значення цього показника встановлюються залежно від типу ІСІ:

для ІСІ відкритого типу - зменшення не більше ніж на 10 %;

для ІСІ інтервального типу - зменшення не більше ніж на 15 %;

для ІСІ закритого типу - зменшення не більше ніж на 25 %.

8. У разі досягнення показником значення нижче оптимального Компанія повинна передбачити та здійснити заходи щодо приведення показника у межі його оптимального значення.

Комісія може витребувати у Компанії пояснення із зазначенням причин зменшення значення показника відносної зміни вартості чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір нижче оптимального значення, а також надання інформації стосовно передбачених Компанією заходів щодо зменшення ризиків портфелю ІСІ та приведення показника у межі його оптимального значення.

9. СУР Особи повинна відповідати вимогам Положення про вимоги до особи, яка провадить діяльність з управління пенсійними активами щодо дотримання внутрішніх правил та процедур оцінки і управління ризиками, пов'язаними з інвестуванням пенсійних активів, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25 вересня 2012 року N 1282, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 жовтня 2012 року за N 1728/22040.

3. Заходи для запобігання та мінімізації ризиків установи

1. Установою має бути визначено заходи для запобігання та мінімізації усіх істотних ризиків відповідно до профілю ризиків установи.

2. До заходів з мінімізації впливу загального фінансового ризику (ризиків банкрутства) установи можна віднести контроль за фінансовим станом підприємства, якістю його активів, структурою капіталу й відповідне коригування у разі появи ознак їх погіршення.

3. До заходів з мінімізації впливу ризику персоналу як складової операційного ризику можна віднести:

виважену політику підбору кваліфікованих кадрів, зокрема встановлення жорсткіших критеріїв відбору персоналу та додаткових вимог до його кваліфікації та дисциплінованості;

проведення навчання та підвищення кваліфікації персоналу;

обмеження доступу до інсайдерської інформації та інформації з обмеженим доступом;

перевірку правомірності та безпомилковості проведених операцій;

чітке розмежування повноважень та обов'язків окремих структурних підрозділів, а також окремих працівників у складі підрозділу, регламентування їх повноважень та обов'язків відповідними положеннями про структурні підрозділи та посадовими інструкціями працівників;

контроль за дотриманням визначених відповідними положеннями про структурні підрозділи та посадовими інструкціями працівників повноважень та обов'язків, зокрема шляхом створення системи внутрішнього аудиту (контролю);

наявність внутрішніх інструкцій установи, що регламентують порядок взаємодії окремих структурних підрозділів установи між собою у процесі здійснення діяльності, у тому числі

при суміщенні установою декількох видів професійної діяльності на фондовому ринку, що вимагає їх провадження окремими структурними підрозділами установи;

встановлення ефективних процедур вирішення корпоративних та особистих конфліктів, зокрема шляхом використання елементів корпоративного управління.

4. До заходів з мінімізації впливу інформаційно-технологічного ризику як складової операційного ризику можна віднести:

використання надійних технічних, програмних, інформаційних, технологічних систем і засобів комунікації та зв'язку, які відповідають кількості, складності та обсягу операцій установи;

забезпечення безперебійного функціонування програмно-технічних засобів та обладнання, за допомогою яких здійснюється операційна діяльність установи, у тому числі безперебійного електроживлення;

застосування засобів захисту інформації на всіх етапах її обробки та зберігання;

дублювання та архівування інформації;

організацію контролю доступу до інформації та приміщень установи сторонніх осіб.

5. До заходів з мінімізації впливу правового ризику як складової операційного ризику можна віднести:

чітке розмежування повноважень та відповідальності між органами управління, посадовими особами, окремими структурними підрозділами та працівниками установи, регламентування їх повноважень та обов'язків відповідними положеннями про структурні підрозділи та посадовими інструкціями працівників;

своєчасне інформування структурних підрозділів та працівників установи про зміни у законодавстві, а також у внутрішніх документах установи;

розробку типових форм договорів та інших документів;

попередження порушень вимог нормативно-правових актів установою, зокрема шляхом створення системи внутрішнього аудиту (контролю).

6. До заходів з мінімізації впливу ризику втрати ділової репутації (репутаційного ризику) можна віднести:

регламентування внутрішніх процедур установи;

впровадження стандартизованих процедур розгляду скарг та претензій щодо діяльності установи з боку клієнтів та контрагентів;

регламентування правил поведінки з клієнтами;

попередження порушень установою вимог законодавства;

активні контакти із засобами масової інформації, особливо у разі суттєвих подій, що впливають на репутацію установи.

7. До заходів з мінімізації впливу стратегічного ризику можна віднести:

вибір установою виваженої бізнес-стратегії;

контроль за послідовним впровадженням стратегічних цілей, завдань та управлінських рішень на всіх організаційних рівнях установи;

підвищення рівня кваліфікації керівників усіх рівнів установи;

забезпечення відповідності оперативних планів діяльності установи її стратегічним цілям та завданням.

8. До заходів з мінімізації впливу кредитного ризику можна віднести:

встановлення внутрішнього обмеження обсягу дебіторської заборгованості в активах установи;

диверсифікацію структури дебіторської заборгованості установи;

аналіз платоспроможності контрагентів;

здійснення заходів щодо недопущення наявності в активах установи простроченої дебіторської заборгованості.

9. До заходів з мінімізації впливу ринкового ризику можна віднести:

диверсифікацію портфелю фінансових інструментів, чутливих до зміни відсоткових ставок, за видами цінних паперів, строками погашення, емітентами, галузями;

хеджування активів, чутливих до зміни відсоткових ставок.

10. До заходів з мінімізації впливу ризику ліквідності можна віднести:

збалансованість активів установи за строками реалізації з її зобов'язаннями за строками погашення;

утримання певного обсягу активів установи в ліквідній формі;

встановлення внутрішнього обмеження обсягу залучених коштів для фінансування діяльності установи;

збалансування вхідних та вихідних грошових потоків.

11. Ризик ліквідності, ринковий, кредитний ризику виникають в учасників клірингу і не є безпосередньо ризиками особи, що провадить клірингову діяльність, а також фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, але у зв'язку з тим, що здійснення зазначеними установами клірингу передбачає забезпечення та гарантування виконання зобов'язань за договорами щодо цінних паперів або інших фінансових інструментів

учасників клірингу, вони опосередковано беруть на себе зазначені ризики сторін договорів, щодо яких здійснюється кліринг, а отже, повинні здійснювати управління зазначеними ризиками, у тому числі створити та застосовувати систему управління ризиками невиконання або неналежного виконання зобов'язань, що виникають за договорами щодо цінних паперів або інших фінансових інструментів.

Механізмом зниження ризиків невиконання або неналежного виконання зобов'язань щодо договорів з цінними паперами особою, що провадить клірингову діяльність, а також договорів щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів) фондовою біржею, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, може бути:

- 1) обов'язкове стовідсоткове попереднє депонування та резервування коштів та цінних паперів або інших фінансових інструментів, що передбачає здійснення установою контролю за дотриманням обсягу договорів, що приймаються до клірингу, у межах сум зарезервованих коштів та депонованих цінних паперів;
- 2) часткове (або таке, що відсутнє) попереднє депонування та резервування коштів і цінних паперів або інших фінансових інструментів з обов'язковим створенням СУР та системи гарантій.

У разі застосування зазначеного механізму зниження ризиків відповідними заходами щодо мінімізації ризику незавершення розрахунків можуть бути:

встановлення та контроль за дотриманням ліміту незабезпеченої частини договору;

створення гарантійного (або іншого аналогічного призначення) фонду за рахунок внесків учасників клірингу для забезпечення виконання зобов'язань учасників клірингу за договорами щодо цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких здійснюється кліринг;

страхування особи, що провадить клірингову діяльність, або фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, від збитків у випадку неплатоспроможності учасника клірингу;

інші дії, що не суперечать законодавству.

Крім того, для мінімізації операційного ризику особа, що провадить клірингову діяльність, а також фондова біржа, що здійснює кліринг та розрахунки за договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів), які укладаються на такій біржі, можуть створити резервний (страховий) фонд за рахунок нерозподіленого прибутку для забезпечення виконання зобов'язань учасника клірингу у випадку недостатності коштів для завершення розрахунків у зв'язку з помилкою, допущеною особою, що провадить клірингову діяльність, або фондовою біржею.

Х. Вимоги до інформації, на основі якої здійснюється розрахунок пруденційних нормативів, періодичності розрахунків, порядку та строків подання результатів розрахунків показників до Комісії

1. Установи здійснюють розрахунок пруденційних нормативів на основі даних бухгалтерського обліку, що ведеться відповідно до законодавства, та фінансової звітності, складеної відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності.
2. Торговці цінними паперами здійснюють розрахунок пруденційних нормативів станом на кінець кожного робочого дня.
3. Інші установи здійснюють розрахунок пруденційних нормативів станом на кінець останнього дня кожного місяця (крім розрахунку коефіцієнта покриття зобов'язань учасників клірингу, який розраховується кожний робочий день).
4. Установи забезпечують фіксацію розрахунку пруденційних нормативів та його зберігання на паперових носіях або в електронному вигляді.
5. Інформація про результати розрахунку пруденційних нормативів та дані, на основі яких здійснювався розрахунок зазначених показників, подаються до Комісії у порядку та строки, визначені нормативно-правовими актами Комісії, що регламентують подання адміністративних даних професійними учасниками фондового ринку до Комісії.

XI. Державний контроль у процесі здійснення пруденційного нагляду

1. Установи повинні дотримуватись у своїй діяльності нормативних значень пруденційних показників, визначених цим Положенням.
2. Державний контроль за дотриманням установами нормативних значень пруденційних показників, визначених цим Положенням, здійснюється Комісією відповідно до законодавства.

**Т. в. о. директора департаменту
систематизації та аналізу
фінансової звітності учасників
ринку цінних паперів та емітентів,
та пруденційного нагляду**

Н. Коваленко